

Aan Provinciale Staten

Datum : 11 januari 2023
Documentnr. : 2022-129298
Dossiernummer : K6997
Behandeld door : M.O. van der Veen/R.M.B. Veenstra
Telefoonnr. : (050) 316 4037/4156
Antwoord op : -
Bijlage : -
Onderwerp : Informerende brief inzake provinciaal startpakket Groningen

Geachte dames en heren,

Aanleiding

U ontvangt deze brief omdat wij u willen informeren over het provinciale startpakket voor de provincie Groningen, dat voortvloeit uit het programma NOVEX (Nationale Omgevingsvisie Executie) van het rijk.

In de 'Ruimtelijke Ordeningsbrief' van 17 mei 2022 wordt aangekondigd dat het rijk vanwege de schaarste aan ruimte de regie in het ruimtelijk domein gaat hernemen. De verantwoordelijk minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (hierna: VRO) heeft aangegeven dit samen te willen doen met medeoverheden, waarbij aan provincies een regierol is toegewezen. Dit is uitgewerkt in het Programma NOVEX dat op 6 juli 2022 is verschenen. De ruimtelijke opgaven per provincie zijn vervolgens uitgewerkt in startpakketten. Deze provinciale startpakketten zijn op 9 december 2022 door het kabinet vastgesteld. De startpakketten zijn [hier](#) te raadplegen.

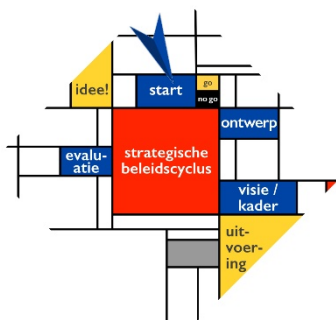
De provincies wordt gevraagd om tussen december 2022 en oktober 2023 de nationale opgaven en doelen uit het startpakket ruimtelijk te vertalen en te combineren met de decentrale opgaven die er zijn binnen de provincie. Vervolgens zal op basis van een provinciaal ruimtelijk voorstel er een ruimtelijk arrangement tussen rijk en provincie worden afgesloten. In dit ruimtelijk arrangement worden wederkerige, bestuurlijke afspraken gemaakt over de ruimtelijke inpassing en uitvoering van de nationale opgaven.

Eerdere behandeling in PS

Dit onderwerp is eerder aan de orde geweest in de [informerende brief](#) van 18 juli 2022 aan uw Staten over het in ontwikkeling zijnde nationaal (ruimtelijk) beleid.

Rol en bevoegdheden PS in deze fase

Het startpakket markeert de start van dit traject. Uw Staten zullen via de gebruikelijke beleidscyclus voor het omgevingsbeleid betrokken worden bij het vervolg. Het door uw Staten op 28 september 2022 vastgestelde Koersdocument 'Dit is Groningen' is voor ons het vertrekpunt. Als er sprake is van nieuw beleid zullen uw Staten hierbij worden betrokken.

Vervolg

Voor de wijze waarop wij invulling zullen geven aan het ruimtelijk arrangement is het Koersdocument 'Dit is Groningen', dat op 28 september 2022 door uw Staten is vastgesteld, leidend. Het Koersdocument is ons vertrekpunt, mede omdat onderdelen van het ruimtelijk arrangement hun beslag zullen krijgen in de nieuwe Omgevingsvisie. Hierover hebben wij de minister voor VRO ook per brief van 31 augustus 2022 geïnformeerd. Het ruimtelijk arrangement bestaat in ieder geval uit de volgende onderdelen:

- Kaartbeelden: het ruimtelijk arrangement bevat één of meer kaartbeelden waarin in ieder geval de afgesproken ruimtelijke inpassing van nationale en regionale opgaven uit het Koersdocument wordt weergegeven;
- Afspraken over ruimtelijk structurerende keuzes tot en met 2030;
- Uitvoeringsafspraken over inzet instrumenten: afspraken over gezamenlijke inzet van zowel bestaande instrumenten, op basis van de bestaande bevoegdheden, als afspraken over benodigde aanpassing van wet- en regelgeving;
- Afspraken over vervolgonderzoeken: voor sommige opgaven ligt mogelijk nog te weinig informatie op tafel. In dat geval kunnen afspraken over een vervolgvragenlijst nodig zijn om de juiste ruimtelijke keuzes op termijn te maken.

Door de druk van de grote ruimtelijke opgaven die allemaal in de fysieke leefomgeving moeten worden gerealiseerd, neemt de aandacht voor kwaliteit van de leefomgeving toe. Het gaat niet alleen om het realiseren van opgaven zoals de energietransitie, woningbouw en economische ontwikkelingen, maar vooral ook om een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving voor onze inwoners. Daarom willen wij ruimtelijke kwaliteit, zijnde gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde, leidend maken bij het realiseren van de grote opgaven.

In het traject om te komen tot een 'ruimtelijk arrangement' is een aantal overlegmomenten (ijkmomenten) ingebouwd met het rijk. Na afloop van deze ijkmomenten zal er vanuit de provincie in de tweede helft van 2023 een ruimtelijk voorstel worden overhandigd aan de minister voor VRO. Dit ruimtelijk voorstel vormt de basis voor het afsluiten van bovengenoemd ruimtelijk arrangement met het rijk. Wij zullen uw Staten bij de inhoud van dit ruimtelijk voorstel betrekken.

Extern betrokkenen

Bij het opstellen van het provinciaal ruimtelijk voorstel betrekken wij in ieder geval de gemeenten en de waterschappen. Dit doen we zoveel mogelijk samen met het participatietraject van de nieuwe provinciale Omgevingsvisie.

Nadere toelichting

Op 17 mei 2022 heeft de minister voor VRO in de 'Ruimtelijke ordeningsbrief' de Tweede Kamer geïnformeerd over hoe het kabinet invulling wil geven aan nationale regie op de ruimtelijke ordening.

De minister geeft in dit kader onder andere het volgende aan: *"De druk op de ruimte in Nederland is groot. We willen voldoende duurzame en betaalbare woningen, klimaatbestendige landschappen, meer biodiversiteit en natuurherstel, de omslag naar kringlooplandbouw, overstappen op schone energievoorziening, behoud van ons cultureel erfgoed en onze identiteit. We moeten en willen heel veel op een klein oppervlak. Het lijstje claims is haast oneindig. Dat vraagt om het maken van keuzes, het slim combineren van opgaven en sturing van het Rijk om onze ruimte eerlijk te verdelen."*

Het voorgaande sluit aan op de ambities die wij als provincie Groningen hebben. *"Groningen: 'Ain pronkjewail in golden raand'. Roemrijke contreien vol combinatiekracht. Een eeuwenoud landschap, met wadden, wierden en wuivend graan waar het fijn wonen is. Met een bruisende universiteitsstad waar je de energie voelt stromen. Waar talenten uit 186 landen werken aan de vraagstukken van de 21e eeuw. Aan de horizon van Nederland is alles in huis voor de wereld van morgen. Groningen is de provincie van historische koplopers en nieuwe grondleggers. Slimme denkers en nuchtere doeners werken aan hun eigen verhaal over vruchtbare grond en positieve groei. Van oudsher én in de toekomst. Een provincie van nationale betekenis waar de thema's energie, gezondheid en landelijk gebied volop in ontwikkeling zijn. Dit vraagt om slimme ruimtelijke keuzes welke wij gaan vastleggen in onze provinciale Omgevingsvisie. Een beetje herschikken helpt niet meer. De opgave is om oplossingen te ontwikkelen die bijdragen aan meerdere doelen tegelijk. In ons Koersdocument 'Dit is Groningen' geven wij richting aan de Omgevingsvisie voor de komende jaren."*

Provinciaal startpakket

Het Rijk heeft een zeer ambitieuze agenda voor het fysieke domein. Om deze agenda goed uit te kunnen voeren, moeten alle programma's en plannen ruimtelijk passen. De provincies wordt daarom gevraagd om tussen december 2022 en oktober 2023 de nationale opgaven en doelen uit het startpakket ruimtelijk te vertalen en te combineren met de decentrale opgaven die er zijn binnen de provincie. De opgaven en vragen die daarover bij de provincies zijn neergelegd zijn ondergebracht in drie perspectieven, namelijk:

1. Perspectief voor landbouw en natuur
2. Perspectief voor ordenende netwerken voor energie en (circulaire) economie
3. Perspectief voor leefbare steden en regio's

Overkoepelende opgaven met relaties in alle drie de perspectieven zijn culturele identiteit en erfgoed, milieu, defensie en een gezonde en groene leefomgeving. Daarnaast worden de thema's 'ruimtelijke kwaliteit' en 'water en bodem sturend' vanaf het begin betrokken bij de uitwerking van de hiervoor genoemde perspectieven.

Voor het thema 'ruimtelijke kwaliteit' is dit als volgt in het startpakket verwoord: *"Randvoorwaarde voor de aanpak van alle nationale opgaven is dat we dit met behoud van onze ruimtelijke kwaliteit doen en dat we deze het liefst verbeteren. Daarom beginnen we met een beschrijving van de uitgangspunten voor het afwegen en creëren van ruimtelijke kwaliteit, zodat Nederland ook een mooi Nederland blijft."*

Bij het uitwerken van de ruimtelijke opgaven (m.a.w. het leggen van de ruimtelijke puzzel) zullen door provincies mede-overheden (rijkspartijen, gemeenten, waterschappen) en andere relevante organisaties betrokken worden. Hiermee verwacht het rijk in oktober 2023 inzicht te krijgen of de uitvoering van de nationale opgaven ruimtelijk mogelijk is in de betreffende provincie of dat het aanvullende nationale keuzes noodzakelijk acht zoals bijvoorbeeld een herverdeling van opgaven tussen provincies. Op basis van een provinciaal ruimtelijk voorstel zal er een ruimtelijk arrangement tussen rijk en provincie worden afgesloten. In dit ruimtelijk arrangement worden wederkerige, bestuurlijke afspraken gemaakt over de ruimtelijke inpassing en uitvoering van de nationale opgaven. De ruimtelijke arrangementen zullen niet in één keer en voor altijd worden vastgelegd. Waar nodig worden nadien aanvullende ruimtelijke keuzes gemaakt.

Onderdeel van de ruimtelijke puzzel zijn de zgn. 'ontwikkelperspectieven' die vanuit de NOVEX-gebieden worden opgesteld. In de NOVEX-gebieden is sprake van een stapeling van grote ruimtelijke opgaven die een gebiedsgerichte aanpak noodzakelijk maken. Deze aanpak wordt in een ontwikkelperspectief beschreven. Voor de provincie Groningen zijn de NOVEX-gebieden Groningen, Groningen-Assen en de Lelylijn van belang.

Nationale keuzes zullen uiteindelijk leiden tot een aanscherping van de NOVI (naar verwachting in 2024). In dat kader hebben de provincies aan het rijk meegegeven dat wederkerigheid van de afspraken, zoals ook terugkomt in de Samenwerkingsafspraken NOVI, een belangrijk uitgangspunt is voor de provincies (over de Samenwerkingsafspraken NOVI zijn uw Staten bij brief van 1 juni 2021 (documentnr. 2021-036122) geïnformeerd). De provincies zijn geen uitvoeringsorganisatie van het rijk, maar hebben eigen verantwoordelijkheden bij het maken van ruimtelijke keuzes.

Relatie met Koersdocument 'Dit is Groningen'

We beginnen zoals gezegd niet blanco aan het leggen van de ruimtelijke puzzel. Wij hebben belangrijke uitgangspunten vastgelegd in het Koersdocument 'Dit is Groningen' dat de basis moet vormen voor de nieuwe provinciale Omgevingsvisie. Dit document is tot stand gekomen door een breed participatietraject bestaande uit bestuurlijke betrokkenheid vanuit alle Groninger gemeenten en waterschappen en inhoudelijke verdiepingssessies met de regio's en maatschappelijke organisaties. We hebben het Koersdocument aangeboden aan de minister voor VRO met een begeleidende brief waarin is opgenomen dat het Koersdocument voor ons de

leidraad is voor de wijze waarop wij invulling geven aan de ruimtelijke opgaven die zijn aangekondigd in het Programma NOVEX. Ook hebben wij duidelijk gemaakt zeer te hechten aan een gezamenlijk optrekken met de overige overheden in de provincie.

Relatie met Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)

Het NPLG is één van de kaderstellende programma's voor de uitwerking van perspectief 1 (landbouw en natuur) uit het startpakket. Voor de uitwerking van dit perspectief zijn de planning van het NPLG en de ontwikkelrichting vanuit het NPLG leidend. Voor de diverse raakvlakken op het gebied van natuur, water, bodem, klimaat, landbouw zal er afstemming plaatsvinden tussen beide programma's en waar nodig worden onderzoeken gezamenlijk opgepakt.

Relatie met 'Toekomstagenda Groningen'

Op 3 februari 2021 is de Toekomstagenda Groningen vastgesteld tussen rijk en regio. Hiermee zijn het rijk en de regio een langjarig partnerschap aangegaan op de onderwerpen woningbouw, energietransitie en regionale economie. Directe aanleiding hiervoor is de aardbevingsproblematiek binnen onze provincie. De onderwerpen uit de Toekomstagenda Groningen komen grotendeels terug in het startpakket. Ook de Toekomstagenda Groningen zien wij als één van de bouwstenen om invulling te geven aan de ruimtelijke opgaven uit het startpakket. Daarnaast gaan wij de komende periode onderzoeken of voor wat betreft de samenwerking met het rijk en de gemeenten kan worden aangesloten op de al bestaande structuur vanuit de Toekomstagenda Groningen.

Afsluitend

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

, voorzitter.

, secretaris.